

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄

Ὁ βιβλίον ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν. θεοῦ καὶ ἄλλων ἄλλων
βουλεύσαστα ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θεάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1881

Π ε ρ ί λ η ψ ι ς.

Περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου Β. Διατάγματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ*Πρὸς τοὺς κ. κ. Νομάρχας.*

Ἐκ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ΧΘ' νόμου περὶ συστάσεως διδασκαλείου ἐν Ἀθήναις ἐκδοθέντων ὀργανιστικῶν αὐτοῦ διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων καὶ τῶν ἐπιστελλομένων ὑμῖν ἐκάστοτε γινώσκετε, κύριε Νομάρχα ὅτι διὰ δύο ὁδῶν, διαχαραχθεῖσῶν ἤδη σαφῶς, ἐπιδιώκεται παρὰ τοῦ Ὑπουργείου ἡ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου βελτίωσις καὶ ἡ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἀναμόρφωσις ἐπὶ βάσεων συμφωνοτέρων πρὸς τὰς κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους προόδους καὶ τὰ πορίσματα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, (ᾧν ἡ ἐφαρμογὴ ἐστέφθη διὰ τηλικαύτης ἐπιτυχίας, ἀναδείξασα τὸ προκαταρκτικὸν σχολεῖον λεληθότα ἰσχυρότατον μοχλὸν τῆς κοινωνικῆς προόδου), καὶ προσφορωτέρων πρὸς τὰς ὁσημέραι ἀναπτυσσομένας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ κοινωνικὰς καὶ πολιτειακὰς ἀνάγκας. Σπεύδει δὴ ἡ Κυβέρνησις διὰ συστάσεως μὲν διδασκαλείων νὰ μορφώσῃ δημοδιδασκάλους, δυναμένους νὰ συντελῶσιν εἰς πραγμάτωσιν τοῦ μεγάλου τοῦ προκαταρκτικοῦ σχολείου σκοποῦ, διὰ συχνῶν δὲ ἐπιθεωρήσεων καὶ τῆς ἐν τοῖς προτύποις ἀσκήσεως νὰ ἐξεγείρῃ πρὸς ἔλλογον διδασκαλίαν, ἐκ τῶν ἐνόντων, τοὺς παρέχοντας εὐλόγους ἐλπίδας βελτιώσεως ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ διδασκάλων, ᾧν οἱ πλείονες ἀνεγνωρίσθησαν διδάσκαλοι ἄνευ προπαρασκευῆς καὶ ἐλέγχου.

Ἦν ποτε χρόνος, καθ' ἕν ἡ διὰ μηχανικῆς ἀσκήσεως μετὰδοσις δι' ἑνὸς διδασκάλου πολλοῖς μαθηταῖς, συνωστιζομένοις καὶ ἀλληλοδιδασκομένοις, τῶν ἐμπειριῶν τῆς ἀσυνειδήτου ἀνγνώσεως, τῆς γραφῆς καὶ τῶν τεσσάρων τῆς ἀριθμητικῆς πράξεων μετὰ τινῶν στοιχείων θρησκευτικῶν καὶ ἱστορικῶν γνώσεων, ἐν τῇ τῶν παίδων μνήμῃ ὅπως δὴ ποτε ἀποτιθεμένων, ἐκρίνετο ἰκανὴ παιδείσις καὶ ἐν τῷ βίῳ ἐφόδιον τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ, προωρισμένων νὰ διανύσωσιν ἀνανταγώνιστον βιωτικὸν στάδιον καθ' ἀπλήν ἕξιν ἀσκοῦντες τὰ πρακτικὰ ἐπιτηδεύματα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ

τέκνα τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων, ἰδίαν εὐρυτέραν, καὶ πρὸς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα προσφορωτέραν παιδευόμενα παιδείῃσιν. Ὁ γεωργός, ὁ κτηνοτρόφος, ὁ κηπουρός, ὁ ἐργάτης, ὁ βιομήχανος, ὁ ἔμπορος μικρᾶς ἔχρηζον τότε ἀναπτύξεως πρὸς ἄσκησιν τοῦ ἔργου των, κατὰ τινὰς πατροπαραδότους ἔξεις καὶ ἀμεταβλήτους κανόνας ἀσκουμένου ἐν τῇ ἀπλοϊκῇ κοινωνίᾳ, ἐν ἣ ἡδύνατο νὰ πορίζηται πᾶς τις τὰ πρὸς τὸ ζῆν, πάντῃ τῶν κοινῶν ἀμέτοχος. Ἄλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς ἡ ἐφαρμογὴ τῶν πορισμάτων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐν τῇ γεωργίᾳ, τῇ βιομηχανίᾳ καὶ τῷ ἐμπορίῳ καὶ ὁ ἐν αὐτοῖς παγκόσμιος συναγωνισμὸς οὐ μόνον καθιστᾷ τοῦτο ἀδύνατον ἀλλὰ καὶ δυστυχεῖς τοὺς λαοὺς, τοὺς μὴ δυναμένους νὰ συμβαδίσωσιν ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ ὁδῷ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ δι' ἔλλειψιν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἐφοδίων, ἔτι μᾶλλον ἀπαραιτήτων πρὸς ὀρθὴν χρῆσιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς διὰ τῆς ψήφου ἀσκουμένης ἐπὶ τῶν κοινῶν συμμετοχῆς.

Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς νεωτέραις πολιτικαῖς κοινωνίαις, ταῖς ἐδραζομέναις ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ ἀσφαλῶς, καὶ ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν ἄνευ διακρίσεως τάξεων, ἡ τοῦ σχολείου λειτουργία κατέστη ὄρος τῆς τῶν ἔθνων ὑπάρξεως, καὶ σκοπὸς αὐτοῦ τίθεται οὐχὶ ἡ μηχανικῶν ἀπλῶς ἐμπειριῶν κτῆσις, ἢ ἡ πολλῶν γνώσεων μετάδοσις ἄνευ ἐσωτερικοῦ εἰρμού καὶ ἄνευ λόγου μορφωτικοῦ, ἀλλ' ἡ κατὰ κοινὸν καὶ ἀκριβῶς προδιαγεγραμμένον τύπον κατὰ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν διάπλασις τοῦ χαρακτῆρος πάντων τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ δι' εὐμεθόδου διδασκαλίας, ἐνδελεχῶς τοῦ ἥθους στοχαστικῆς, μετάδοσις τῶν στοιχειωδῶν ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἱστορίας γνώσεων, δι' ὧν δύναται νὰ μορφωθῇ ὁ νέος πολίτης οὐ μόνον μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας χρηστὸν, ἐγκεντρισμένον διὰ τῶν ἐθνικῶν χαρακτήρων, ἀλλὰ καὶ ἐργάτης δεξιὸς καὶ πεφωτισμένος ἐν παντὶ βιωτικῷ ἐπαγγέλματι, οὗ ἡ ἔλλογος ἄσκησις χρήζει ἀπαραιτήτως κεφαλαίου τινὸς στοιχειωδῶν γνώσεων. Πρὸς τὸν τοιοῦτον, κύριε Νομάρχᾳ, πλαστικὸν τοῦ ἥθους καὶ τοῦ χαρακτῆρος μορφωτικὸν σκοπὸν τοῦ σχολείου ἠκιστα, ὡς εἰκὸς, δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ διὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ Γάλλου Σαραζίνου, τὸ 1830 τὸ πρῶτον ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν εἰσαχθεῖσα καὶ ἐπικρατήσασα ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος, ἣτις εἶναι, αὐτὸ τοῦτο, ἀθέτησις τοῦ τοιούτου σκοποῦ, μεθ' ὅλας τὰς ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἐπενεχθείσας δῆθεν βελτιώσεις καὶ ματκίας προσπαθείας πρὸς ἔκκρουσιν τοῦ ὑποτρεφομένου δι' αὐτῆς ψιττακισμοῦ καὶ τῆς ἐκ τῆς ἀργίας τοῦ πνεύματος ἐπερχομένης στειρώσεως, αὐτοῦ, συνεπαγομένης καὶ τὴν τῆς καρδίας πώρωσιν διὰ τῆς

κατὰ μικρὸν ἀποσβέσεως τῶν ἠθικῶν ζωπύρων. Εἷς διδάσκαλος πῶς νὰ ἐπιδράσῃ μορφωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοσοῦτων ψυχῶν, νεναρκωμένων ἐσημέραι διὰ τῆς μηχανικῆς διδασκαλίας ἐτέρων παιδῶν, τυφλῶν τυφλοῦς ὀδηγούντων ;

Ὡς ἂν μὴ ἤρκει δὲ αὕτη ἡ πρὸς πάντα παιδαγωγικὸν κανόνα ἀντίξοος μέθοδος εἰς κατάρτισιν τοῦ σχολείου, ἐπῆλθε καὶ ἡ εἰς τὴν διδασκαλικὴν ὑπηρεσίαν παρεισαγωγή ἀνθρώπων, καὶ τῆς ἐλαχίστης διδακτικῆς ἰκανότητος στερουμένων, ὅσους αἰ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ παλαιοῦ διδασκαλείου συστάσαι ἐπιτροπεῖαι ἀθρόους ἀνεγνώρισαν, πάντη πρὸς τὸ ἔργον ἀπαρασκεύους, καὶ αὐτῆς τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς ἀδαις, οἵτινες εἰσαγαγόντες τὴν ἀταξίαν ἐν τῷ σχολείῳ, συνετέλεσαν εἰς τὴν παντελεῆ αὐτοῦ δυστυχίαν, ἣν ἐπεδεβαίωσεν, ἂν ἤχρηζε βεβαιώσεως, ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐνεργηθεῖσα ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐπιθεώρησις τῶν σχολείων, ἀποβαλόντων ἀτυχῶς διὰ τοῦτο τὸ πρὸς τὰς κοινότητος γόητρον, καὶ ἥκιστα τὸ, οὐδ' ἐν ἀρχῇ πάνυ ζωηρὸν, ἐνδιαφέρον αὐτῶν ἐπισπωμένων.

Πρὸς ταχυτέραν ἀνόρθωσιν τοῦ σχολείου, ἀφ' οὗ καὶ μόνου τὸ ἀρτιγέννητον ἡμῶν ἔθνος ἀνέμενεν, ὡς εἰκὸς, τὴν προαγωγὴν τῶν κοινωνικῶν ἀγαθῶν, τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν ὕλικὴν εὐημερίαν, ἔγνω νὰ τραπῆ τὸ Ὑπουργεῖον εἰς τὰ ρηθέντα δύο γενικὰ μέτρα, νὰ ἐπιδιώξῃ δῆλα δὴ διὰ συστάσεως διδασκαλείων τὴν μόρφωσιν ἐν προτύποις διδακτικῆν βελτίωσιν τῶν δεκτικῶν βελτιώσεως ἐν ἐνεργείᾳ διδασκάλων.

Ἀναγνωρισθέντων δ' ἐφέτος τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου νέων διδασκάλων, ἔσπευσα νὰ συστήσω ἐν τισὶ δήμοις, καθ' ἃ ἀπέστειλα ὑμῖν, σχολεῖα, ἐν οἷς θέλουσι διδάσκεσθαι τὰ κεκανονισμένα μαθήματα κατὰ τὴν ἐν τῷ προτύπῳ μέθοδον καὶ τάξιν. Πρὸς τοῦτο προὔκαλεσα Β. Διάταγμα, οὗ ἱκανὰ ἀντίτυπα ἐπισυνάπτω ὧδε, καθ' ὃ σὺν τῷ χρόνῳ, ἐξερχομένων νέων διδασκάλων ἀπὸ τῶν διδασκαλείων, καὶ ἀσκουμένων κατὰ περιφερείας μικρὰς ἐν τοῖς ὀργανισθησομένοις κατὰ τὸ νέον σύστημα ἐπαρχιακοῦ σχολείοις ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ δι' εἰδικοῦ διδασκάλου τῶν ἐν ἐνεργείᾳ δημοδιδασκάλων, θέλει ὑποχωρήσει ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ εἰς τὰς νεωτέρας μεθόδους, καθ' ἃς ἕκαστον μάθημα, μετὰ λόγου διδασκόμενον, συμβάλλεται ὠρισμένην συμβολὴν εἰς τὴν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδὸς διάπλασιν. Προσεχῶς δὲ θέλουσιν ἐκδοθῆ ἐκ τοῦ Ὑπουργείου πρόγραμμα καὶ ὀδηγία περὶ ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἐν τοῖς ὀλιγοπληθέσι σχολείοις, ἐν οἷς καὶ κατὰ τὸν ἐν ἰσχύϊ ὀδηγὸν τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου ἀπαγορεύεται ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ.

Οὐχ ἥττον ἐπίγουςα εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ ἀναγραφῆ πίστωσης πρὸς ἀ-

ποστολήν ὑποτρόφων εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις, ἢ εἰς τὸ ἐν Τριπόλει ἤδη συστάν διδασκαλεῖον, μάλιστα ἀπὸ τῶν τῆς Χερσονήσου δήμων, ὅσοι εἰσέτι δὲν ἀπέστειλαν, καὶ τοιοῦταί εἰσιν οἱ πλεῖστοι.

Ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἐφεκλύσω δι' ἰδίου ἐγγράφου τὴν προσοχὴν ἐκάστου ὑμῶν ἐπὶ τῶν ἐπειγουσῶν σχολικῶν ἀναγκῶν ὠρισμένων δήμων, ὧν τὰ σχολεῖα χρήζουσι μείζονος καὶ ταχυτέρως ἐπικουρίας, καὶ νὰ κανονίσω τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἄσκησις τῶν προσκληθησομένων πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ δυνάμει τῶν ἄρθρων 71—73 τοῦ περὶ δημοδιδασκαλίας Νόμου ἐν τοῖς ὀρισθησομένοις προτύποις, εὐελπιστῶ ὅτι, ἐκτιμῶντες προσηκόντως τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος, θέλετε παράσχει τῇ Κυβερνήσει ἀφορμὰς νὰ ἐκτιμῆσθαι τὸν ὑμέτερον ζῆλον καὶ τὴν πεφωτισμένην δραστηριότητα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1880

Ὁ Ὑπουργὸς

N. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

I. N. Λαμπέρης.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Κατὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ κατὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Πειραιῶς μέρους τοῦ λιμένος, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα « Βοῦρκος » ἢ « Δίμνη » (καὶ ὑπὸ ἐσφαλμένην τὴν ὀνομασίαν τῆς Ζέας παρὰ τοῖς τὰ πάντα εὐκόλως ὀνοματοθετοῦσι) ἀνευρέθη ἐν τῇ θαλάσῃ ἱκανῶς καλὸν εὔρημα. Εἶνε δὲ τοῦτο παῖς, μακρὰν εἰς βοστρύχους καταπίπτουσαν ἔχων κόμην, δεδεμένην ταινίᾳ λεπτοτάτῃ, ἀνακεκλιμένος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, τῆς μόνης μετὰ τοῦ πήχεως ἐκ τοῦ ἄλλου συμπλέγματος σωζομένης, γυμνὸς τὰ ἄλλα, ἐκτὸς τῶν ἀπὸ τῶν γονάτων καὶ ἐξῆς, καλυπτομένων ὑπὸ ἱματίου, γυμνὸς καταλείποντος τοὺς ἄκρους πόδας, τοῦ μὲν δεξιοῦ τῶν δοπίων ἐλλείπουσι δύο δάκτυλοι, τοῦ δ' ἀριστεροῦ ἀποκεκομμένον σώζεται τὸ ἀπὸ τοῦ μεταταρσίου μετ' ἀποτετριμμένων τῶν δακτύλων. Τὴν κεφαλὴν στρέφει ἀριστερὰ καὶ ἄνω πρὸς τὸν βαστάζοντα ἀποβλέπων, τῶν δὲ χειρῶν, ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἐγγὺς τοῦ ὤμου ἀποκεκομμένων, ἢ μὲν δεξιὰ φαίνεται ὅτι πρὸς τὸν φέροντα διευθύνεται, πρὸς σῶμα δὲ τι κυλινδρικὸν